

HERLUFSHOLMS FUNDATS 23. maj 1565

MODERNISERET SPROGFORM

Indledning: om grunden til at stifte en skole.

Eftersom alle mennesker er skabt til Guds ære og skyldige at øge og forstørre denne, da er de også forpligtet til som arv at give deres efterkommere den rette gudsdyrkelse i sandhed og gudsfrygt, Gud til lov og ære, lande og riger til forbedring, for at alle som bor i landet må vide at ære Gud med sind og hjerte i alt deres væsen og alle deres gerninger.

Stifternes beslutning og hensigt

Derfor' har jeg Herluf Trolle, hr. Jacob Trolles søn, og jeg Birgitte Gøye, hr. Mogens Gøyes datter, sammen og hver for sig, efter begges vel overvejede beslutning, med begges samtykke og gode vilje, vor fulde kraft, af den Guds velsignelse som er os forundt og overladt, til den almægtige Guds, vor kære himmelske faders ære, indrettet og ordnet lovsang, gudelige bønner og hans rene hellige ords forkyndelse, og ligeledes, menige adelsmænd og andre ærlige mænds børn i Danmarks Rige til lærdom og gode sæder, oprettet en skole,

Det hvortil vi har tillagt og givet og nu med dette vort åbne brev tillægger og giver denne vor sædegård

Herlufsholm, som vi nu besidder, som forhen kaldtes Skovkloster, og som vi til gengæld for mit, Birgitte Gøyes rette arvegods, nemlig Hillerødsholms gård, gods og bygninger, nu kaldet Frederiksborg, fik af Hans Majestæt kong Frederik den Anden, med alt fornævnte Herlufsholms gods, beliggende i Herlufsholms birk" sådan som det nu er forefundet, deri medregnet mit, Herluf Trolles arvegods, efter den forseglede jordebog vi har gjort og givet derover.

Afkald på og overdragelse af ejendommen. Institutionens ledelse

Hvilken fornævnte vor sædegård, gods og ejendom vi nu, sammen og hver for sig, bortskøder fra os og vore arvinger og efterkommere, fødte og ufødte, og til skøder til samme skoles opretholdelse, som vi i Guds navn nu straks opretter, og vi vil i vor velmagt og levende live, den ene efter den andens død, selv forestå den.

Forstanderembedet

Og vi beder kærligt Danmarks Riges råd at ville have den umage (når vi begge er døde) at være patron og værge for samme skole og sted, og beskikke en gudfrygtig og vel beskeden adelsmand til at være forstander for nævnte Herlufsholm skole, gård, gods og ejendom, så skolen holdes ærlig og vel ved magt, særskilt nytte og fordel for forstanderen i nogen måde til at holde kirken, gården og godset i god orden og vel ved lige og forsvare bønderne for retten.

Rigsrådets tilsynspligt

Samme forstander skal også være forpligtet til at møde på hver herredag og over for Danmarks Riges Råd, som er patron, at tilkendegive hvad der er på færde af omstændigheder og mangler, og råderne er ligeledes for Gud og efter deres råds ed, som de har svoret, fædrelandet skyldige at holde et godt tilsyn, så alt hvad der er forsømt kan blive rettet og gå rigtigt til i alle måder, sarrit ikke tillade at stedet, bønderne eller fornævnte skoles tjenere besværes med ægter, gæster eller nogen anden tyng. Men Danmarks Riges Råd skal hjælpe med til at samme skole holdes tilbørlig ved hævd, lige og magt, både gods og tjenere; så at skolen fortsat trives og forstanderen og tjenerne desuden ikke forurettes i nogen måde.

Forstanderens ansvar • afsættelse af en forstander og indsættelse af en ny

Dog skal samme forstander ikke være forpligtet til at gøre regnskab for indtægter og udgifter, men på tro og love udøve sit embede som han kan forsvare det over for Gud. Endvidere: bemærkes der nogen utroskab fra hans side, således at Danmarks Riges Råd i sandhed kan erfare det, da skal han ikke længere have skolen betroet, men straks afsættes og en anden, som er drot beskikkes. således også når en forstander afgår ved døden: Da skal Danmarks Riges Råd på samme måde beskikke en anden til forstander, som ovenfor anført.

Kirketjenesten.

Ligeså skal der med kirketjenesten forholdes som nu, og beskikkes en gudfrygtig præst; der skal være leder af koret og hos sig have fire personer med nogen erfaring, som daglig skal synge med alle skolebørnene i koret morgen og aften altid efter den ordning som bruges i Roskilde Domkirke, og de fire personer skal have løn derfor, som ret er. Dog skal Herlufsholm sogn altid derudover have en sognepræst og en sogne­degn, som skal gøre tjeneste i fornævnte kirke med messe og prædiken, og sognebørnene som deres pligt er, samt beholde den præstegård og degnestavn, som nu er tillagt dem, med alt deres rette tilliggende, tiende, rente og rettighed ubeskåret i alle måder.

Skolen

Ligeledes skal det i skolen indrettes og ordnes således, at en lærd mand skal være skolemester 17 og lede ungdommen med lærdom og gode sæder, og han skal have én person under sig; de skal være hørere og gennemgå med børnene, efter deres fatteevne, de bøger og lektier som er passende for dem, efter den fremgangsmåde der følges i Roskilde Doms­kole, og have løn derfor, som ret.

Stifternes forhold til institutionen

Denne ovenstående fundats vil vi fornævnte Herluf Trolle og fru Birgitte Gøye sammen og hver for sig, fast og uigenkaldelig have overholdt alle dens punkter og artikler og i alle måder, som foran står skrevet. Og vi erkender at vi hver for sig og vore arvinger efter denne dag ingen part, del eller rettighed har i fornævnte Herlufsholm skole, gård, gods eller ejendom, som fornævnte beseglede register og jordebog indeholder; dog at vi så længe vi begge lever, den ene efter den anden skal være forstandere, for at holde fornævnte skole, gård, gods og ejendom ved lige og magt efter denne fundats ordlyd, og straks efter vores begges dødelige afgang skal Danmarks Riges Råd beskikke en adelsmand til forstander på det sted efter os, som foran skrevet står.

Slutning

Forbydende sammen og hver for sig vore begges arvinger, fødte og ufødte, at lægge nogen hindring, modstand eller indsigelse— se i vejen for dette i nogen måde, under Guds retfærdige hævn og straf. Til yderligere vidnesbyrd har vi begge sammen og hver for sig underskrevet hver med sin egen hånd og trykt vore signeter herunder. Givet og

skrevet på Herlufsholm, onsdagen efter Cantate søndag 18, som er den 23. maj i det Herrens år 1565.